zomer
2025

bomen nieuws

Prinses Margarita:
‘Als je op een hete dag de verkoelende schaduw van een boom hebt meegemaakt, zul je met waardering over bomen spreken.’

bomen stichting

Foto: Wim Eikelboom

‘Onze kastanjeboom staat van onder tot boven in volle bloei; hij is vol met bladeren en veel mooier dan verleden jaar’

Dat schreef Anne Frank op 13 mei 1944 in haar dagboek. De bloeiende boom naast haar onderduikadres gaf haar een sprankje hoop en troost. Ook vandaag weten bomen bij veel mensen gevoelens van hoop en geluk op te wekken. Dat hoort bij het geheim van bomen.

In dit nummer van Bomennieuws laten we uiteenlopende mensen aan het woord over hun liefde en verbondenheid met bomen. Wie openlijk spreekt over zijn of haar band met een boom, krijgt soms voor de voeten geworpen dat je zou lijden aan het Prinses Irenesyndroom. Zij was immers de vrouw die met bomen ging praten en dat kreeg spreekwoordelijke bekendheid. Over het frame dat haar moeder kreeg opgeplakt, zegt haar dochter Margarita in dit blad: ‘Mijn moeder is geen bomenknuffelaar. Zij probeert gewoon iedereen te vertellen dat je contact kunt maken met de natuur.’

Contact maken met bomen is niet per definitie zweverig. Het begint bij het bewustzijn dat bomen belangrijk en waardevol zijn voor ons mensen, voor het landschap en voor het welzijn van onze aarde. Anne Frank realiseerde zich dat kennelijk ook bij het schrijven van haar dagboek.

Wim Eikelboom, hoofdredacteur

SAVE THE DATE
Donateursdag
20 september 2025
Meer informatie?
Scan de QR-code.

In dit nummer

4 **Waar staan de nazaten van de Anne Frankboom?**
Vijftien jaar na het sneuvelen van de legendarische boom bij het Anne Frankhuis leeft deze nog altijd voort.

8 **‘Leer mensen om bomen te ervaren’**
Prinses Margarita over haar liefde voor de natuur en de missie die zij uitdraagt via Trees for All.

18 **Dood hout mag blijven in Wagenings arboretum**
Bomennieuws gaat met collectiebeheerder Leo Goudzwaard op ontdekkingstocht.

Verder

'Ik zie meer aandacht voor groen erfgoed ontstaan' ------ **7**
In het zonnetje: Boomwachter Groningen ------ **11**
Beest & boom: De onzichtbare spin ------ **12**
Toen/nu ------ **13**
Boomwerker: Nicole van Wikselaar ------ **14**
Uitgelicht ------ **16**
Column Joris Hellevoort ------ **22**
Vraag Antwoord ------ **23**
‘Verplichte herplant met bezemstelen is slechte wissel’ **24**
Luisteren naar oude bomen ------ **27**
Verhaal: Lindebloesem ------ **28**
Kort nieuws ------ **30**
Gedicht ------ **32**

Foto cover Prinses Margarita (Foto: Trees for All)

TEKST: **WIM EIKELBOOM**

Tijdens een storm sneuvelde vijftien jaar geleden de beroemde paardenkastanje bij het Anne Frankhuis in Amsterdam. Tot op de dag van vandaag worden Anne Frankbomen geplant. Hoeveel nakomelingen heeft de boom voortgebracht, die gewijd is aan 's werelds meest bekende Holocaust-slachtoffer? Bomennieuws zocht het uit.

Waar staan de nazaten van de Anne Frankboom?

Op het uitgestrekte terrein van boomkwekerij Van den Berk in het Brabantse Sint-Oedenrode is een speciaal plekje ingeruimd voor de Anne Frankbomen. De witte paardenkastanjes staan achter slot en grendel. 'We zijn hier extra zuinig op, want dit zijn bijzondere bomen met een verhaal', zegt Jacqueline van den Berk van het familiebedrijf. De boompjes zijn opgekweekt uit opgeraapte kastanjes van de Anne Frankboom die in augustus 2010 omwaaide.

Dat was de boom die geschiedenis schreef, omdat Anne Frank in haar legendarische onderduikdagboek drie keer verwijst naar de kastanje in haar uitzicht. Het groen en de witte bloemkegels symboliseerden voor haar verlangen naar vrijheid. Over de boom ontstond in 2005 landelijke ophef, toen het gemeentebestuur besloot om de kastanje te kappen. De 170-jarige boom in een particuliere tuin was zo zwaar aangetast door tonderzwammen, dat het niet langer veilig was voor omwonenden.

Vanwege de relatie met Anne Frank had de boom voor veel mensen zo'n emotionele waarde, dat er grote weerstand ontstond tegen kap van de kastanje. Enkele buurtbewoners en de Bomenstichting waren fel tegen het omzagen van de boom. Ze richtten in 2007 de Stichting Support Anne Frank Tree op om de kap tegen te gaan. Als compromis kreeg de boom een stalen stut, in de hoop de levensduur met een paar jaar te verlengen. Dat was ook het moment dat allerlei sympathisanten begonnen met het verzamelen van kastanjes van de legendarische boom.

Knoflook

Henk Werner van Pius Floris was in de jaren negentig boomverzorger van de Anne Frankboom. Hij signaleerde als eerste dat de conditie van de boom achteruitging door kwaadaardige schimmels. Alternatieve therapieën met knoflook en Japanse shinto baten niet. In 2005 besluit Werner een tiental stekjes van de boom te laten opkweken, zodat er een nieuwe geplant kon worden in de toekomst. Dat gebeurt bij De Bonte Hoek (nu Noordplant) in Groningen, op de kwekerij van Joost Poppinga en Ronnie Nijboer. 'We kregen een stuk of tien takken van Henk Werner. Die hebben we geënt. Van al die enten, overleefde er welgeteld eentje. Eigenlijk is dat de enige originele nazaat van de Anne Frankboom. Die stond jarenlang op een aparte plek maar is zoekgeraakt bij het faillissement.'

Nijboer kreeg van Henk Werner ook 'een paar zakken kastanjes' van de Anne Frankboom. 'Daarvan hebben we ruim tweehonderd zaailingen opgekweekt. Die zijn via de Anne Frankstichting aan alle Anne Frankscholen in Nederland geschonken en ook naar het buitenland. Ik heb er zelfs een paar opgestuurd naar Japan. Er was heel veel belangstelling voor. Wat er overbleef is geplant in het Amsterdamse Bos. Daar staan er nu zo'n 150 stuks, heel anoniem trouwens.'

Handel

Als in 2006 het bericht naar buiten komt dat de Anne Frankboom niet meer te redden is, beginnen tal van mensen kastanjes te rapen. Kinderen verkopen op de jaarlijkse vrijmarkt Anne Frankkastanjes. Een Amsterdammer ziet er handel in en zet Anne Frankkastanjes op eBay. Daar wordt 10.000 dollar voor geboden.

Het Joods Nationaal Fonds in Amsterdam krijgt 517 kastanjes geschonken. Ze worden in plexiglas gegoten en voor vijfhonderd euro per stuk verkocht met een certificaat van echtheid. Eentje daarvan is opgenomen in de collectie van het Rijksmuseum.

De Amsterdamse boomverzorger Alexander van Dussen zamelt 300 kastanjes in die hij thuis in potjes opkweekt en weggeeft. Hij doneert het restant aan stichting Wereldboom. Vrijwilligers van stichting ElemenTree hebben kastanjes gepoot op een landgoed op de Veluwe. Ook die verkassen naar Brabant. Opgeteld gaat het om 165 opgekweekte boompjes die rond 2018 onderdak vinden bij Van den Berk kwekerij. Nu zijn er nog 97 beschikbaar.

Dit is vandaag de dag nog de enige officiële collectie Anne Frankbomen die beschikbaar is. Met een certificaat van echtheid kunnen ze worden gekocht, mits de koper kan aantonen dat de boom bijdraagt aan de herdenking van de verschrikkingen in de Tweede Wereldoorlog, benadrukt Jacqueline van den Berk van het familiebedrijf. Zij beheert het assortiment Anne Frankbomen en behandelt elke aanvraag. 'We vinden het belangrijk dat de bomen op een goede zichtbare plek komen te staan. Wij beschermen het gedachtegoed van de Anne Frankbomen. Afgelopen jaren hebben we er 68 geleverd aan scholen, gemeenten en ook aan het buitenland. Dit jaar is er extra belangstelling vanwege de viering van 80 jaar bevrijding.'

Van den Berk krijgt regelmatig verzoeken uit Amerika voor de levering van een Anne Frankboom. De huidige strenge importregels voor bomen in de Verenigde Staten, maken verzending onmogelijk, zegt Jacqueline van den Berk.

Prijskaartje

Aan een Anne Frankboom hangt trouwens een flink prijskaartje. De verkoopprijs is 3500 euro en dat is vier keer zoveel als een gewone

Foto: Siemen Brunia/Bomenbieb

Buurman liet kastanjes kweken voor zijn kinderen

Boomspecialist Frans van Vugt-Schmitz uit Amstelveen bewaart een warme herinnering aan de nakomelingen van de Anne Frankboom die hij veiligstelde.

'Ver voordat de ophef rond de boom begon, werd ik gebeld door meneer Sylvio Mutal. Hij woonde naast de Anne Frankboom aan de Prinsengracht en wilde graag de zaailingen redden die in zijn tuin waren gegroeid van gevallen kastanjes. Ik heb toen voor hem zo'n 25 jonge boompjes in potten opgekweekt in onze kas. Naderhand kwam hij met een taxi 6 boompjes halen die hij opstuurde naar zijn kinderen die overal in de wereld woonden. De kleurrijke meneer Mutal overleed in 2017.' Frans heeft zelf nog één kastanje staan; de rest heeft hij weggegeven.

Marjan van Elsland – voormalig directeur van de Bomenstichting – is een van de mensen die van Frans van Vugt een pot cadeau kreeg met een nakomeling van de Anne Frankboom. Zij vertelt: 'Inmiddels is die boom zo uit de kluiten gewassen, dat ik 'm laat logeren bij de Nationale Bomenbank in Bleskensgraaf. Met gemeente Ede ben ik in gesprek om deze twintigjarige boom een plek te geven bij het monument voor weggevoerde Joden in mijn woonplaats. Daar woon ik pal naast. De boom heeft me aangemoedigd om het dagboek van Anne Frank weer te herlezen.'

Foto: Heutbouw

Symbool voor vrijheid, veerkracht en herinnering

In Zwolle, Doetinchem, Wissenkerke, Leidschendam, Numansdorp, Breda, Veendam, Gemert, Middenmeer, Schagen en Genemuiden zijn afgelopen winter Anne Frankbomen geplant. Dit is in Genemuiden, waar bouwbedrijf HEUTBOUW de aanplant van de boom mogelijk maakte.

Plekken in het buitenland waar bomen zijn geplant, die zijn opgekweekt uit kastanjes van de Anne Frankboom in Amsterdam:

- In de **Verenigde Staten** staan twintig Anne Frankbomen. Onder meer voor het hoofdkantoor van de Verenigde Naties in New York, in de tuin van het Witte Huis, in de tuin van het Capitool en in het Liberty Park, dat na aanslagen op de Twin Towers is ingericht.
- In **Japan** groeien vijf Anne Frankbomen.
- In **Argentinië** en **Canada** staat er eentje.
- In **België** en **Duitsland** zijn zeven bomen geplant.
- In **Israël** zijn twee Anne Frankbomen geplant bij het Yad Vashem Museum.

In het **Verenigd Koninkrijk** staat geen enkele Anne Frankboom vanwege de strenge importregels uit vrees voor de verspreiding van de kastanjeziekte.

paardenkastanje van dezelfde afmetingen. Volgens Jacqueline van den Berk hangt dat samen met de exclusiviteit van de boom. ‘Elke aanvraag voor een Anne Frankboom wordt afgewogen, want we stellen eisen aan de plek waar de boom wordt geplant. Soms ben je daar uren mee bezig.’

Ook de beide stichtingen die de opgekweekte kastanjes aanleverden, krijgen een deel van de opbrengst van Anne Frankbomen. ‘Onze organisatie zet zich in voor het behoud van bomen in de verstedelijkte gebieden en maakt zich sterk om jonge kinderen met de natuur in contact te brengen’, zegt Foeke Zeilstra van ElemenTree in Den Haag.

Zeilstra schrijft gemeentebesturen aan met de oproep: plant een nazaat van de Anne Frankboom in uw gemeente. ‘Het planten van een herdenkingsboom is al eeuwenlang een manier om historische gebeurtenissen te markeren. Een nazaat van de Anne Frankboom is een herinnering aan de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog. Waar de boom is geplant, speelt vaak een rol bij voorlichting aan scholieren en bij herdenkingsbijeenkomsten op 4 mei.’

Boomverering

Irene Stengs – etnologisch onderzoeker bij het Meertens Instituut – maakte studie van de herdenkingscultuur rond de Anne Frankboom. Haar conclusie: ‘Wij kennen in Nederland geen traditie van kastanjeboomverering. Maar omdat Anne Frank over de kastanje schreef in haar dagboek, is er toch een vorm van verering ontstaan. De sacraliteit van Anne straalt af op haar dagboek, op het Achterhuis èn op de boom die zij met haar ogen heeft aangeraakt.’ Naar haar schatting zijn er van de verzamelde kastanjes in totaal zo’n 400 bomen opgekweekt die de naam Anne Frankboom dragen.

Op de plek van de oude boom bij het Anne Frankhuis is de stobbe uitgegraven. Een gat in de grond herinnert aan de veelbesproken boom die hier stond. Van herplant is het niet gekomen, want de particuliere eigenaar heeft daar geen oren naar. Wel zijn spontaan een paar jonge kastanjes opgekomen (zie foto) die de herinnering levend houden aan de boom van Anne Frank. ■

Foto: Siemen Brunia/Bomenbieb

TEKST EN FOTO: **WIM EIKELBOOM**

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed maakte het onderzoek mogelijk naar betere bescherming van monumentale bomen in Nederland.

Directeur Arjan de Zeeuw vertelt over de band die hij koestert met drie oude bomen.

‘Ik zie meer aandacht voor groen erfgoed ontstaan’

De dikke boom bij Verwolde

‘De eerste boom waar ik bewust kennis van draag is de Dikke Boom in Laren. Daar bewaar ik warme herinneringen aan. Als heel klein ventje ging ik logeren bij tante Bep. Zij woonde op een boerderij. Dan speelde ik in het hooi en met een pony. Soms brachten we een bezoek aan de Dikke Boom. Dan gingen we er met elkaar omheen staan en hielden we elkaars handen vast. In mijn geheugen heeft die boom een mythische omvang. Ik draag die boom al van kinds af aan met me mee als een ontzagwekkende en positieve herinnering.

Imponeren

Een oude boom kan dus geweldig imponeren. De Dikke Boom staat op landgoed Verwolde. Van dat landgoed is me geen enkele herinnering bijgebleven, maar wel van de eikenboom. Je ging echt op bezoek bij de Dikke Boom, waar een speciaal wandelpad naartoe liep.

Voor mij is dit een bewijs dat het een kwaliteit is van monumentale bomen om iets positiefs teweeg te brengen bij kinderen. Het is soms ingewikkeld om de waarde van bomen en groen erfgoed onder de aandacht te brengen van een jonge generatie. Bij een indrukwekkende oude boom blijven ook kinderen en jongeren zelden onverschillig.

Hofje

Sinds corona woon ik in de binnenstad van Dordrecht. Daar heb ik twee fijne plekken ontdekt waar oude bomen bepalend zijn voor de sfeer. Ik heb een band gekregen met de Arend Maartenshof, een oud hofje uit 1625. Het is een bewoond hofje met een binnentuin. In die tuin rondom de waterput staan vier platanen. Het zijn geweldige bomen. De oudste is van 1810. Ze domineren die monumentale plek. Zodra je vanuit de drukke binnenstad dit hofje betreedt, treedt er verstilling op. Dat wordt mede bepaald door de reuzen van bomen die er staan. Het Arend Maartenshofje is een prachtig voorbeeld hoe stenen erfgoed en groen erfgoed met elkaar zijn verweven.

Stadsreus

Mijn derde boom waar ik een speciale band mee voel staat in een vrij onbekend parkje in Dordrecht met de naam Tolbrugkamp. Het is een verborgen groene oase in de stad. In de achtertuin van een oud herenhuis staat een prachtige vrijstaande bruine beuk van 1850, dus bijna tweehonderd jaar oud. In mijn omzwervingen door de binnenstad wandel ik graag langs deze stadsreus.

Ik ben nu zes jaar directeur bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Ik zie in die tijd dat de klassieke erfgoeddefinitie aan verandering onderhevig is. Voorheen werd erfgoed door professionals gedefinieerd in steen. Nu zie je dat erfgoed meer gedragen wordt door de samenleving en dat er een verbreding ontstaat. Daarin zie ik ook meer aandacht voor groen erfgoed ontstaan. Groen erfgoed wordt maatschappelijk breed gedragen.

Groen erfgoed

Samen met de Bomenstichting hebben we onderzoek laten doen naar verbetering van de bescherming van monumentale bomen. Aan de hand van vijftien concrete casussen is bekeken: wat is helpend en wat werkt in de bescherming van deze monumentale bomen.

Dit onderzoek helpt ons om te systematiseren: Welke aspecten komen erbij kijken als we oude bomen als groen erfgoed willen beschermen? En ook om meer duiding te geven: Wie is er aan de bal voor welke rol rond een oude boom? We begaan een vergissing als we de bescherming van monumentale bomen overlaten aan het publieke domein en de overheid.

Het rapport geeft een handreiking om het gesprek goed op te starten over wat wijsheid is in langjarig behoud van monumentale bomen.’ ■

‘Leer mensen om bomen te ervaren’

TEKST: **WIM EIKELBOOM** FOTO’S: **TREES FOR ALL**

Ze ontwerpt sieraden van boombladeren en ze zet zich in voor de aanplant van bos en bomen. Haar bevlogenheid voor bomen en natuur is prinses Margarita met de paplepel ingegoten.

Prinses Margarita (1972) noemt zichzelf een buitenmens. ‘Natuur is me met de paplepel ingegoten. Mijn grootvader Bernhard is de oprichter van het Wereld Natuur Fonds. Hij zag als jager dat er iets gedaan moest worden aan natuurbescherming. Mijn moeder is grondlegger van NatuurCollege, een stichting met als doel om de relatie tussen mens en natuur te versterken. Ook van mijn vaders kant is van generatie op generatie doorgegeven hoe belangrijk natuur is.’

Tuinieren is haar lust en haar leven, evenals paardrijden in het bos. ‘Ik ben opgegroeid te midden van bossen. Dat was waanzinnig fijn. Ik klom in bomen, speelde in het bos en reed paard door de bossen. Bomen waren er altijd.’

Bomen spreken voor prinses Margarita vooral tot de verbeelding vanwege het belang van soortenrijkdom die ze vertegenwoordigen. ‘Bomen spelen een sleutelrol in allerlei natuurlijke processen en instandhouding van biodiversiteit. Daarnaast zorgen bomen voor verkoeling, schaduw en gezonde lucht. Bomen bieden bescherming. Dat vind ik een mooi symbool. Dat heeft me altijd al geïntrigeerd.’

Kennis ontbreekt

‘Vaak hoor ik mensen zeggen dat ze last hebben van vallende blaadjes. Dan moet ik altijd zuchten. Ze weten kennelijk niet welke betekenis boombladeren hebben als voeding voor de bodem. Die kennis ontbreekt. Dan worden bomen al snel lastpakken. Als je weet welke betekenis een boom heeft in het ecosysteem, kun je de eventuele nadelen beter accepteren als iets goeds voor de natuur.’

‘Ik begrijp niet hoe mensen ertoe komen om een boom van pakweg vijftig of tachtig jaar in hun tuin om te hakken omdat ’ie te veel schaduw geeft. Ik vind het ongelofelijk hoe makkelijk mensen uit ergernis besluiten dat een boom in de weg staat en moet verdwijnen. Vroeger plantten mensen een boom bij hun huis voor koelte. Een boom is een uitstekende natuurlijke airco.’

Vanwege haar liefde voor natuur in het algemeen en speciaal voor bomen, heeft prinses Margarita haar naam verbonden aan de missie van Trees for All. In zekere zin treedt ze daarmee in de voetsporen van haar oma, prinses Beatrix. Want de koningin in ruste is beschermvrouwe van de Bomenstichting. Terwijl de Bomenstichting aandacht vraagt voor het behoud van bestaande bomen, zet Trees for All zich al 25 jaar lang wereldwijd in voor de aanplant van bomen.

Directeur van Trees for All Stef Röell is blij met prinses Margarita als beschermvrouwe. Bij hem werd ook al op jonge leeftijd de kiem gelegd voor natuurbescherming. ‘Mijn opa was hoofd van Staatsbosbeheer op Terschelling. Als kind was ik daar graag. Hij kon fantastisch vertellen hoe Staatbosbeheer de woeste gronden van de duinen omvormde tot dennenbossen. Hij heeft mij geleerd dat je als mens veel kunt betekenen in natuurontwikkeling.’

Deze anekdote ontlokt bij prinses Margarita een grote glimlach. ‘Ik wist niet dat jouw opa die rol heeft gespeeld op Terschelling. Wij kwamen vroeger veel op Terschelling. Met mijn paard reed ik dan door dat bos op het eiland en over de Boschplaat.’

Eikelmuis

Wat prinses Margarita met name aanspreekt in het werk van Trees for All is dat de bosprojecten altijd tot stand komen in nauwe samenwerking met lokale natuurbeschermingsorganisaties. ‘Deze winter was ik nog in Zuid-Limburg om een ochtend heggen en fruitbomen te planten voor de eikelmuis, die hoort bij de meest zeldzame diersoorten van ons land. Er zijn nog weinig eikelmuizen omdat veel bomen en heggen zijn verdwenen. Dat is het biotoop van de eikelmuis. We herstellen met Trees for All het leefgebied tussen het Savelsbos en de Bemelerberg. Ik hoop dat ik de eikelmuis nog een keertje in het echt kan zien, want het is een schattig beestje.’

Beuk en eik

De bomenliefde van prinses Margarita komt ook tot uiting in haar zakelijke kant. Ze ontwikkelde een eigen boombladsieradenlijn voor het duurdere segment onder de naam ‘De Parme Design’, afgeleid van haar volledige naam Prinses Margarita de Bourbon

de Parme. In 2012 ontwierp ze voor het eerst een gouden boomblad, afgeleid van een beuk. Uiteindelijk is het blad een eigen handelsmerk geworden van de sieradencollectie van de dochter van prinses Irene. ‘De beuk en de eik beschouw ik als de oudste inheemse bomen van ons land. Die inspireren mij enorm om ontwerpen mee te maken voor oorbellen, colliers, broches en ringen. In mijn sieraden zijn de bladeren van eik en beuk herkenbaar.’ Ze werkt aan nieuwe ontwerpen die verwijzen naar een andere inheemse boomsoort, de es.

Ook met haar sieraden hoopt ze bij mensen de liefde voor bomen aan te wakkeren. ‘Waar het mij om gaat is dat mensen niet blindelings langs bomen moeten lopen, maar oog krijgen voor de schoonheid van al dat moois. Vanuit die missie ben ik gaan ontwerpen.’

Hoe reageert prinses Margarita als zij te maken krijgt met de ietwat laatdunkende typering waarmee haar moeder geschiedenis schreef. ‘Mijn moeder heeft altijd genegeerd dat ze belachelijk is gemaakt als bomenvrouw. Regelmatig vragen mensen me: Ben jij ook een bomenknuffelaar? Dan zeg ik: Nee, ik ben geen knuffelaar. En mijn moeder is ook geen bomenknuffelaar. Zij probeert iedereen te vertellen dat je contact kunt maken met de natuur. En daar geloof ik in.’

‘Wij zijn ontzettend bang om te menselijk over bomen te spreken. Dat hoeft niet. Ieder mag zijn of haar eigen emoties en taal tonen over de natuur. Mensen moeten de natuur leren ervaren. Als je de verkoelende schaduw van een boom hebt meegemaakt op een hete dag, zul je met waardering over bomen spreken.’

Die waardering heeft Trees for All directeur Stef Röell ook voor bomen, vertelt hij. ‘Ik woon nu in Noordwijk. Soms zie ik daar hoe de storm de bomen teistert langs de kust. Het is heel bijzonder hoe zo’n boom de krachten van een storm kan opvangen en daarvan herstelt.’

Bossenstrategie

In de landelijke Bossenstrategie beloven de rijksoverheid en provincies dat er in 2030 in totaal 37.000 hectare bos bijkomt in ons land. Stef Röell ziet de bosuitbreiding stokken. ‘Voor de aanplant van nieuw bos waren er de afgelopen jaren subsidies, zodat je landbouwgrond kon afwaarderen. Tegen relatief lage kosten kon je zo beplanten. Die subsidies zijn weggevallen. Daarmee is de mogelijkheid om grond te verwerven voor bosaanplant moeilijker geworden. De aanleg van nieuw bos vertraagt daardoor. We lopen nu meer achterstand op.’

Röell: ‘In 75 jaar hebben we schrikbarend veel landschapselementen verloren. De schattingen liggen op 300.000 kilometer aan boomsingels, bosjes en heggen die zijn verdwenen. De boeren moeten weer geholpen worden om het landschap meer te vergroenen met bomen en hagen. Ook zetten we nu in op erfbeplanting, heggen, bedrijventerreinen en zorglocaties. Het is een hele kluif om geschikte locaties te vinden voor nieuw bos.’

> ‘Mijn moeder probeert iedereen te vertellen dat je contact kunt maken met de natuur. En daar geloof ik in.’

Moeder

Prinses Margarita heeft diepe bewondering voor de manier waarop haar moeder prinses Irene de natuur voor het voetlicht brengt. Toen zij zich in de jaren negentig openlijk uitsprak voor het belang van bomen, kreeg ze veel spot en hoon over zich heen. ‘Mijn moeder is weggezet als een vage, zweverige bomenknuffelaar. Dat stempel krijg ik soms ook; terwijl ik een praktisch ingestelde, gefundeerde doener ben. Ik ben er heel trots op dat mijn moeder zich heeft durven uitspreken over de waarde van natuur en bomen. Daardoor hebben anderen ook de ruimte gekregen om hun omgang met de natuur bespreekbaar te maken.’

Kaalgeplukt

Prinses Margarita blijft erin geloven, want ze wenst Nederland meer bomen. ‘Ik gun ons land veel meer bossen, heggen en struwelen met glooiende overgangen tussen bos en weiland. Dat zou de biodiversiteit enorm laten opbloeien. We hebben ons land kaalgeplukt. Ik erger me wild aan groene sahara’s waarin geen boom mag staan, omdat het niet past in de economische bedrijfsvoering van de landbouw. Economische regels dicteren ons landschap. Plant alsjeblieft bomen waaronder koeien schaduw vinden.’ ■

TEKST: **MARINEL PLEIJ**

‘Opkronen moet onmiddellijk stoppen’

Overal in het land zijn plaatselijke groepen actief die zich inzetten voor het behoud van bomen. In Bomennieuws zetten we telkens een groep in het zonnetje.

Deze keer:
Stichting Boomwachters Groningen

Marinel Pleij – bestuurslid van Boomwachters Groningen - waarom zet je je in voor bomen?

In april bestond onze stichting alweer vijf jaar. Reden voor een feestje was het helaas niet. Nog steeds wordt er fors gekapt in de gemeente én provincie Groningen. Ook de gehanteerde snoeimethodes vinden wij schadelijk voor onze bomen. Vanwege het grote belang van bomen en omdat het behoud van vooral oude bomen onvoldoende is, hebben wij destijds onze stichting opgericht.

Hoe gaan jullie te werk?

We maken bezwaar tegen kapvergunningen en schrijven bezwaren. Via onze website geven we informatie over onze visie op behoud van bomen. Ook bieden we inwoners handvatten zodat ze weten wat ze moeten doen wanneer ze merken dat er een vergunning is aangevraagd voor de kap van een boom in hun buurt. Daarnaast proberen we bij de politiek, maar ook bij de uitvoerende ambtenaren onze visie over en het belang van bomen onder de aandacht te brengen. Afgelopen najaar maakten we met boomambtenaren van de gemeente Groningen een fietstocht langs een aantal boomvraagstukken. In de uitvoering gaat vaak veel mis met bomen.

Onze voorzitter Kirsten McGee introduceerde i-Tree Tools, een systeem dat kan helpen door de bomenstructuur en de milieu- en economische voordelen die bomen bieden te kwantificeren.

Beschrijf eens een wapenfeit waarop je trots bent?

We konden voorkomen dat ruim twintig volwassen bomen zijn gekapt bij Menkemaborg in Uithuizen en rond een monumentale watertoren. Bij herinrichtingsplannen moeten vaak bomen wijken. Daar komen we tegen in het geweer.

Ons belangrijkste wapenfeit is denk ik dat we, samen met andere natuurorganisaties, de boom op de kaart hebben weten te zetten in de gemeente Groningen. Door continu aan de deur van de gemeente te rammelen, bezwaarschriften te sturen, vragen te stellen en actie te voeren hebben we dit toch maar bereikt. De gemeente is vorig jaar begonnen met het opstellen van een nieuw strategisch bomenbeleidsplan volgens de methode Urban Forest Masterplan. Daarnaast voert Boomwachters Groningen jaarlijks een gesprek met de wethouder Groen en klimaatadaptatie over de bomen in de gemeente.

Wat is je wens voor bomen in Groningen?

We merken dat het huidige college meer aandacht heeft voor bomen. De bomen die aangeplant worden zijn vaak wat ouder en worden in ruime plantvakken gezet. Ook het bomenbeleidsplan moet soelaas bieden, echter vinden wij dat de hierin beschreven doelen te ver in de toekomst liggen. Het opkronen en intensief snoeien van bomen moet direct stoppen, omdat bomen hier zo door beschadigd worden dat ze over een aantal jaren ziek worden of te zwak om te overleven en alsnog gekapt moeten worden. De gemeente houdt met deze manier van snoeien haar eigen kapprogramma in stand. Groningen heeft een erg lage boomkroonbedekking (12%). Wij zouden graag zien dat deze per vier jaar met 2% stijgt. De huidige ambities liggen nu veel te laag.

Ook zou de levensduur van bomen naar tachtig - honderd jaar kunnen door goede verzorging. Nu wordt een boom in Groningen gemiddeld 35 jaar. We weten allemaal dat juist oude, volwassen bomen zoveel waarde hebben. ■

TEKST EN FOTO'S: **FRANS-JAN SNOEK**

De onzichtbare spin

Als je er niet naar zoekt, vind je 'm nooit, maar toch woont hij in bijna ieder bos in Nederland: de schorskoloniespin. Een klein, bol spinnetje met lange, zwart-omringelde poten. In het Engels noemen ze hem 'the invisible spider' en zijn Latijnse naam is *Drapetisca socialis*. Dat zijn al twee aanwijzingen over zijn levensstijl.

Rechtgeaarde bomenliefhebbers hebben, als ze voor een boom staan, de neiging om hun blik langs de stam omhoog te laten glijden. Ze verwonderen zich over de machtige kroon of schudden hun hoofd over de matige stamkwaliteit.

Vogelaars hebben de neiging om hoog in de boom holtes te scannen op zoek naar een bosuil of een zwarte specht. Maar wie een schorskoloniespin wil zien, moet het anders aanpakken. Hij of zij moet met zijn gezicht vlak bij de stam gaan staan en zijn ogen langzaam over de schors laten glijden. Met een beetje geluk verschijnen daar dan ineens een paar geringelde pootjes. Want dat is waar de schorskoloniespin leeft: op de schors van bomen. Door zijn licht- en donkerbruine tekening (zie de foto's) valt hij volledig weg tegen de schors. Voilá, 'the invisible spider'! Kijk je beter, dan zie je meestal dat de spin niet alleen is, maar dat er wel tien of meer andere schorskoloniespinnen op de stam zitten. Vandaar het 'socialis' in zijn Latijnse achternaam. Ook de Nederlandse naam is dus zeer goed gekozen.

Het is zo'n onopvallend, timide spinnetje dat er maar weinig onderzoek naar is gedaan. Heel lang werd gedacht dat de schorskoloniespin geen web maakt. De theorie was: de spin zit op de schors en jaagt op voorbijlopende springstaarten, mieren, mijten en wat dies meer zij. Totdat men er, 130 jaar na de ontdekking van de spin zelf, achter kwam dat schorskoloniespinnen wel degelijk een web maken. Dat web is alleen, geheel in lijn met het karakter van de spin, klein en onopvallend. Je kunt het haast geen web noemen.

Het web bestaat uit een klein aantal draden, die samen een matje vormen dat over de schors gedrapeerd ligt. Daarbovenop gaat de schorskoloniespin zitten. Vanuit het matje lopen enkele signaaldraden over de schors. Zodra een voorbijwandelende springstaart zo'n signaaldraad aanraakt, manoeuvreert de schorskoloniespin zich voorzichtig over de springstaart heen, en pakt die in een flits vast met zijn kaken en zijn aangepaste voorpootjes (op de foto hieronder zie je een soort vangnetje tussen de voorste poten). De springstaart kan geen kant meer op en de schorskoloniespin heeft weer voor een week zijn buik vol. Kan hij weer fijn onopvallend op de boomschors zitten. Dat doet hij toch het liefst. ■

TEKST EN FOTO'S: **HENRY KUPPEN**

Toen/nu

DE TIJD VERANDERT HET LANDSCHAP BOMEN BLIJVEN STANDVASTIG

Kroezeboom Fleringen in 1986 en 2024

'Ondanks de karren en later de auto's die over de tenen rijden. Ondanks boomchirurgische ingrepen. Ondanks aanplant van eiken die lichtconcurrentie vormen. Ondanks al die verstoringen leeft de kroezenboom in Fleringen als een puberkind. De tijd krijgt de boom niet klein', zegt boomambassadeur Henry Kuppen.

Als assistent-boomchirurg werkte hij in 1986 voor Copijn aan het onderhoud van de beroemde Twentse krachtpatser. 'Destijds verkeerden we in de veronderstelling dat het nodig was om schimmels te verwijderen door ze weg te frezen. Jaren later bleek dat de boom door deze actie alleen maar sneller hol was geworden. Zo zie je maar dat menselijke inzichten over veterane bomen sterk aan de tijdgeest onderhevig zijn.'

'De vitaliteit van de Kroezeboom is nog steeds indrukwekkend. Toch vind ik de nieuwe omringende eikenbomen bedreigend. De sterk dominerende groeikracht van de jonge bomen is goed te zien op de foto's met een kleine veertig jaar tijdsverschil. De Kroezeboom heeft in deze veterane fase licht nodig. Als we de boom ruimte en rust geven kan die nog honderden jaren mee als een van de meest markante veterane bomen van Nederland.' ■

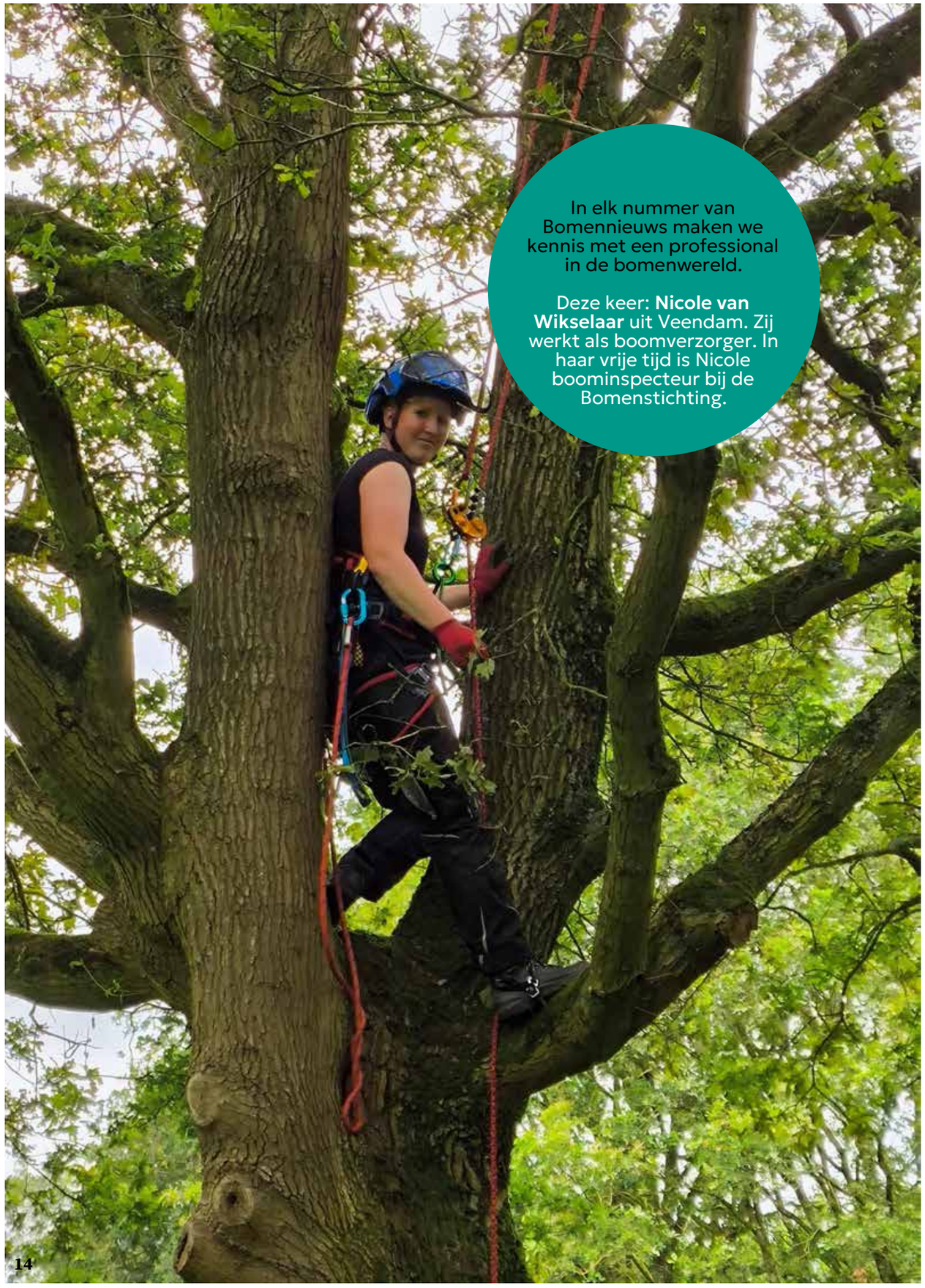

In elk nummer van Bomennieuws maken we kennis met een professional in de bomenwereld.

Deze keer: **Nicole van Wikselaar** uit Veendam. Zij werkt als boomverzorger. In haar vrije tijd is Nicole boominspecteur bij de Bomenstichting.

TEKST: **NICOLE WIKSELAAR**

‘Als wij goed voor bomen zorgen, zorgen zij voor ons’

Waarom ik voor dit vak heb gekozen?

Een paar jaar geleden is mijn passie voor bomen eigenlijk spontaan begonnen; het sloop er gewoon in. Het is uiteindelijk uitgegroeid van een hobby naar mijn beroep. Na een omscholing ben ik begonnen aan de opleiding tot vakbekwaam hovenier. Tijdens die opleiding heb ik bij verschillende hoveniersbedrijven gewerkt, van groot groen tot particuliere tuinen en landschapsbeheer. Alles kwam voorbij. Maar waar ik écht enthousiast van werd? Bomen en zwammen.

Tijdens mijn wandelingen betrapte ik mezelf erop dat ik alleen nog maar foto’s maakte van boomstructuren, basttexturen en zwammen op bomen. Daar begon mijn fascinatie. Toen wist ik het zeker: ik wilde de bomenwereld in. De opleiding tot European Tree Worker was de volgende stap. Eindelijk kon ik mijn passie volgen.

Inmiddels werk ik als boomverzorger én volg ik de opleiding tot boomtechnisch adviseur (European Tree Technician). Daarmee verdiep ik me nog verder: boomonderzoek, advies geven, beheer en toezicht. De wereld van bomen is zó uitgebreid dat je soms door de bomen het bos niet meer ziet — letterlijk én figuurlijk.

Beschrijf eens een willekeurige werkdag tussen de bomen.

Op dit moment houd ik vooral toezicht bij graafwerkzaamheden rondom bomen. Heel belangrijk, want je wilt schade aan wortels voorkomen. Soms moeten plannen aangepast worden of creatieve oplossingen bedacht — dat maakt het werk juist uitdagend en afwisselend.

Naast de wortels kijk ik natuurlijk ook naar de boom zelf: in welke conditie is ’ie? Past deze boom eigenlijk wel op deze plek? Of moet je juist denken aan verplanten? Zo leer ik elke dag weer iets bij.

Wat het nóg leuker maakt: de civiele ploeg waar ik mee werk, leert inmiddels ook steeds meer over bomen. Kennis delen hoort wat mij betreft echt bij dit vak.

Als ik niet bezig ben met toezicht houden, inspecteer ik bomen. Net zoals ik dat doe voor de Bomenstichting. Dat zijn mijn favoriete klussen: toezicht en boomonderzoek. Maar de boomverzorging is breed — voor iedereen is er wel iets te vinden waar je blij van wordt.

Wat maakt werken met bomen zo mooi?

Voor mij is het de ultieme combinatie van hobby en werk. En ik deel mijn passie graag met anderen. Zo ben ik ook lid van de bomenwerkgroep van IVN Zuidlaren. Onlangs gaven we daar nog een bomencursus aan een groep enthousiaste liefhebbers — zó leuk om te doen!

Als ik dan hoor ‘wat ben jij enthousiast!’, dan is mijn dag geslaagd.

Wat is voor jou een bijzondere boom in de buurt?

Een boom die mij altijd bijblijft is de rode beuk in het Borgerswold bij Veendam. Niet omdat hij oud of monumentaal is, maar omdat hij z’n natuurlijke vorm volledig heeft mogen behouden. In 1980 geplant, en nooit beknot of ingeperkt. Dat is zeldzaam.

Ik heb hem zelfs opgegeven voor de verkiezing ‘Boom van het Jaar’— en hij werd negende. De gemeente maakte er een promofilmpje van. Geweldig om te zien hoeveel impact zo’n ‘gewone’ boom kan hebben.

Wat is je wens voor de toekomst van bomen in Nederland?

Ik hoop dat we meer variatie gaan zien in boomsoorten, en minder uniforme lanen met alleen maar dezelfde soorten. Laten we de ecologische waarde van bomen serieuzer meewegen; niet alleen hun economische of esthetische waarde. Als we goed voor bomen zorgen, zorgen zij voor ons. ■

Uitgelicht

TEKST: **WIM EIKELBOOM**

Bomen als buren

Hoe beleven stadsbewoners een bepaalde boom in hun buurt? Kunstenares *Lisanne Wepler* raakte gefascineerd door die vraag. Als inwoner van de binnenstad van Leiden maakte ze vijf jaar lang tekeningen en etsen van bomen in haar stad. Met name de monumentale rode beuk op de oude Leidse begraafplaats Groenesteeg prikkelt haar creativiteit.
Uit haar werk koos ze de mooiste afbeeldingen, gecombineerd met foto's. Ze vond 24 mensen bereid om een korte bespiegeling te schrijven over hun buurboom. In totaal komen zestien Leidse bomen aan bod.
De missie van Lisanne Wepler is om 'zoveel mogelijk mensen in de stad bewust te maken van hun alledaagse ontmoetingen met bomen, in de hoop dat ze er goed voor gaan zorgen.' De opbrengst van dit boek gaat naar de Bomenstichting en naar de lokale Bomenbond Rijnland. **Uitgeverij Nautilus/Ginkgo Leiden**

Eenwoud: digitaal dwaalbos

Eenwoud.nl is een digitaal dwaalbos met warme, persoonlijke verhalen van mensen over hun geliefde boom. Het is een initiatief van kunstenaar *Lobke Meekes*. Zij verzamelt ook zaden en stekken van bomen die een plek krijgen op Landpark Assisië in Biezenmortel. Het doel is dat de bomen zich hier voor een periode van duizend jaar mogen ontwikkelen. Meekes formuleert haar missie zo: 'Duizend jaar kunnen groeien is verre van vanzelfsprekend. Het vraagt om heel andere denkwijzen dan we gewend zijn. Het vraagt om nadenken over de zeer lange termijn, ver buiten onze eigen levensspanne. Het vraagt om luisteren naar de stem van de natuur en om het wegen van heel verschillende belangen.' **Eenwoud.nl**

De laatste eer

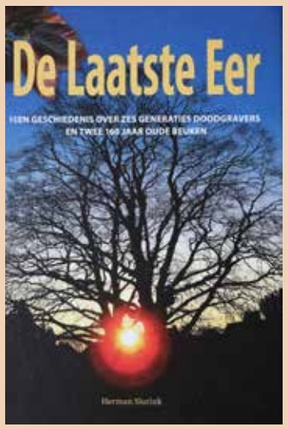

De teloorgang van twee monumentale beuken op de oude begraafplaats van Zwartsluis vormt de rode draad in het boekje 'De Laatste Eer'. Beide rode beuken waren 160 jaar lang gezichtsbepalend voor de oude begraafplaats aan het Cingel in het Overijsselse dorp. Deze dodenakker werd in gebruik genomen nadat Koning Willem I in 1829 besliste dat overledenen vanwege hygiënische redenen niet langer ter aarde mochten worden besteld binnen de bebouwde kom van een stad of dorp met meer dan duizend inwoners.
De lokale historicus *Herman Slurink* grijpt de kap van de beuken aan om het verhaal te vertellen van zes generaties doodgravers, bijzondere grafstenen en interessante funeraire anekdotes. Het boekje is een eerbetoon aan verdwenen bomen die lokaal dierbare herinneringen oproepen. **Historische Vereniging Zwartsluis.**

Van boom tot boom in Twente

De in Twente werkzame kunstenares *Lotje de Lussanet* werkt graag met bomen. Veel van haar werk is geïnspireerd op bestaande bomen. In haar woonplaats Diepenheim zoekt ze naar verbinding tussen bomen en mensen. Het resultaat in een boekje met de titel 'Het Deepse paradijs'. Het 'deepse' is dialect voor Diepenheim. Ze laat daarin mensen aan het woord over hun kijk op bomen en hun relatie met natuur.
De tekst combineert ze met mooi grafisch design en haar kunstwerken.
De missie van De Lussanet is om toeschouwers de ogen te openen voor een levenswijze die in harmonie is met de natuur. **Nedersaksische Uitgeverij.**

Veldgids wilde bomen en struiken

Hoe herken je een wilde peer? Wat onderscheidt een zwarte populier van een canada populier?
De bekende pleitbezorgers van inheemse bomen - *Bert Maes en Lodewijk van Kemenade* - schrijven samen de veldgids wilde bomen en struiken. 'De waarde van wilde bomen en struiken is zeer groot', beandrukken Maes en Van Kemenade. 'Naast veel genetische variatie hebben ze grote ecologische waarde; want ze staan aan de basis van een uitgebreid voedselweb en specifieke soortenrijkdom dat rondom bomen en struiken is geëvolueerd. Dit is de oorspronkelijke biodiversiteit.' **Uitgeverij KNNV**

Taal van bomenliefde

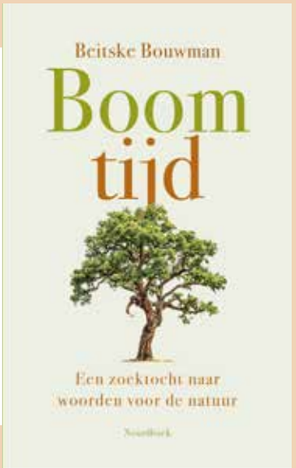

Welke woorden geef je aan liefde voor bomen? Praat je erover zoals je over een menselijke geliefde spreekt? Hoe beschrijf je een ontmoeting met een boom?
Beitske Bouwman verkent de taal van bomenliefde in haar boek 'Boomtijd'.
Zij ziet bomen als levende wezens die onderdeel zijn van het menselijk bestaan.
Beitske Bouwman werkt vanuit de Japanse principes van bosbaden. Dat is een manier van het bos ondergaan, in plaats van in het bos te wandelen. Zij geeft workshops bosbaden en trainingen over de relaties tussen mens en natuur.
'Boomtijd' is haar liefdesverklaring aan bomen. **Uitgeverij Noordboek**

Op stap met bomen

Een set van 29 bomenkaarten die je op een bijzondere manier kennis laten maken met de bomen van de Lage Landen. Carin Wennink nodigt je met haar kaartenset uit om de bomen in jouw buurt te leren kennen door er niet alleen over te lezen, maar ze ook buiten te gaan ontmoeten. In deze set zijn 29 inheemse bomen te vinden die van oudsher allemaal in de Lage Landen voorkomen. Het bijbehorende boekje beschrijft niet alleen hoe je de kaarten kunt gebruiken als wegwijzer maar bevat ook gedetailleerde foto's van elke boom met een boodschap.
De kaarten zijn bedoeld om de band tussen bomen en mensen te versterken, want zoals Carin schrijft op haar website: 'Er is niks mis met het hebben van een boom als vriend.' **www.cawen.nl**

TEKST: **MARIA VAN ROOIJEN**

Foto :Nicole Boeijink

Dood hout mag blijven in Wagenings arboretum

In het elf hectare grote Oostereng, aan de zuidkant van de Veluwe, groeien zo'n zeshonderd verschillende struiken en boomsoorten naast elkaar.

Van een opgeruimde ondergrond houden ze niet in arboretum Oostereng in Wageningen. 'Dood hout en gevallen bladeren laten we liggen. We kijken wat er spontaan opkomt en planten er bomen bij.' De Bomenstichting maakt met collectiebeheerder **Leo Goudzwaard** een wandeling over het terrein.

Ergens op onze wandeling door het arboretum Oostereng komen we op een kale plek waar enkele jaren geleden door een verwoestende storm tientallen fijnsparren werden geveld. De al rottende stammen liggen er nog steeds, verspreid door en over elkaar, op en tussen andere dode takken en bladeren. 'Dit laten we expres zo liggen', zegt collectiebeheerder Leo Goudzwaard terwijl hij wijst op de jonge sparretjes die al weer uit de grond komen. 'We ruimen de omgevallen bomen niet op. We kijken wat er spontaan opkomt en planten dan wat bij.'

Die insteek karakteriseert deze bomentuin. Hier tref je geen aangeharkt park, geen bomen die gerangschikt zijn op soort of geografische afkomst, maar alles groeit door elkaar. Gevallen bladeren en dood hout blijven liggen en zorgen voor een grote rijkdom aan biodiversiteit met veel schimmels, paddenstoelen, insecten en daarmee ook veel vogels. Biodiversiteit en collectievorming zijn even belangrijk.

Lang verwaarloosd

Lange tijd was het arboretum aan haar lot overgelaten. In 1911 vroeg de familie Insinger aan de befaamde tuinarchitect en dendroloog Leonard Springer om op haar landgoed een bomentuin aan te leggen. Springer kocht een aantal voor die tijd bijzondere loof- en naaldbomen, onder andere reuzenzilverspar, Amerikaanse linde, Kaukasische zilverspar en hemelboom. In 1941 kocht Staatsbosbeheer de grond en plantte onder andere Japanse cipressensoorten, geelhout en zilvereik. Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog werd het landhuis verwoest. In de vijftiger jaren werd het een leerbos voor studenten die ook weer boomsoorten toevoegden aan de collectie. In de jaren zestig vestigden zich twee onderzoeksinstituten die eind jaren tachtig verdwenen. Daarna werd het gebied lange tijd met rust gelaten.

Tot Staatsbosbeheer in 2011 aan Leo Goudzwaard, werkzaam bij de leerstoelgroep bosecologie en bosbeheer van Wageningen Universiteit, vroeg of hij naar het gebied wilde kijken. Goudzwaard: 'Er stonden bijzondere bomen in. Ik moest aangeven welke bomen vooral niet gekapt of beschadigd mochten worden en kreeg daarmee de kans om de bomentuin weer in ere te herstellen. Dat was als een cadeautje dat ik alleen maar hoefde uit te pakken! Met een groep studenten zijn we bomen gaan vrijstellen, we hebben paden aangelegd en een kleine kwekerij opgezet. Al vrij snel daarna meldden zich vrijwilligers.' Inmiddels coördineert Goudzwaard de werkzaamheden van 34 vrijwilligers, die op een aantal vaste dagen in de week het arboretum onderhouden.

Echte soorten

Voordat we op een zonnige voorjaarsochtend met de wandeling door het arboretum beginnen vertelt Goudzwaard in het 'Boshuis' – een sober gebouwtje bestaande uit een gereedschapsschuur en een kleine vergaderruimte – over de collectie. Deze bestaat uit meer dan zeshonderd houtige soorten: bomen en struiken. Het zijn échte soorten, benadrukt Goudzwaard, 'geen cultivars, maar wilde soorten zoals ze in de natuur, waar ook ter wereld, voorkomen. Daar houd ik van. 'Sommige dateren nog uit de begintijd, zoals de prachtige krentenbomen die je nergens anders zo groot vindt. En

Leo Goudzwaard tijdens een excursie op het landgoed

Foto: Hanna Hirsch

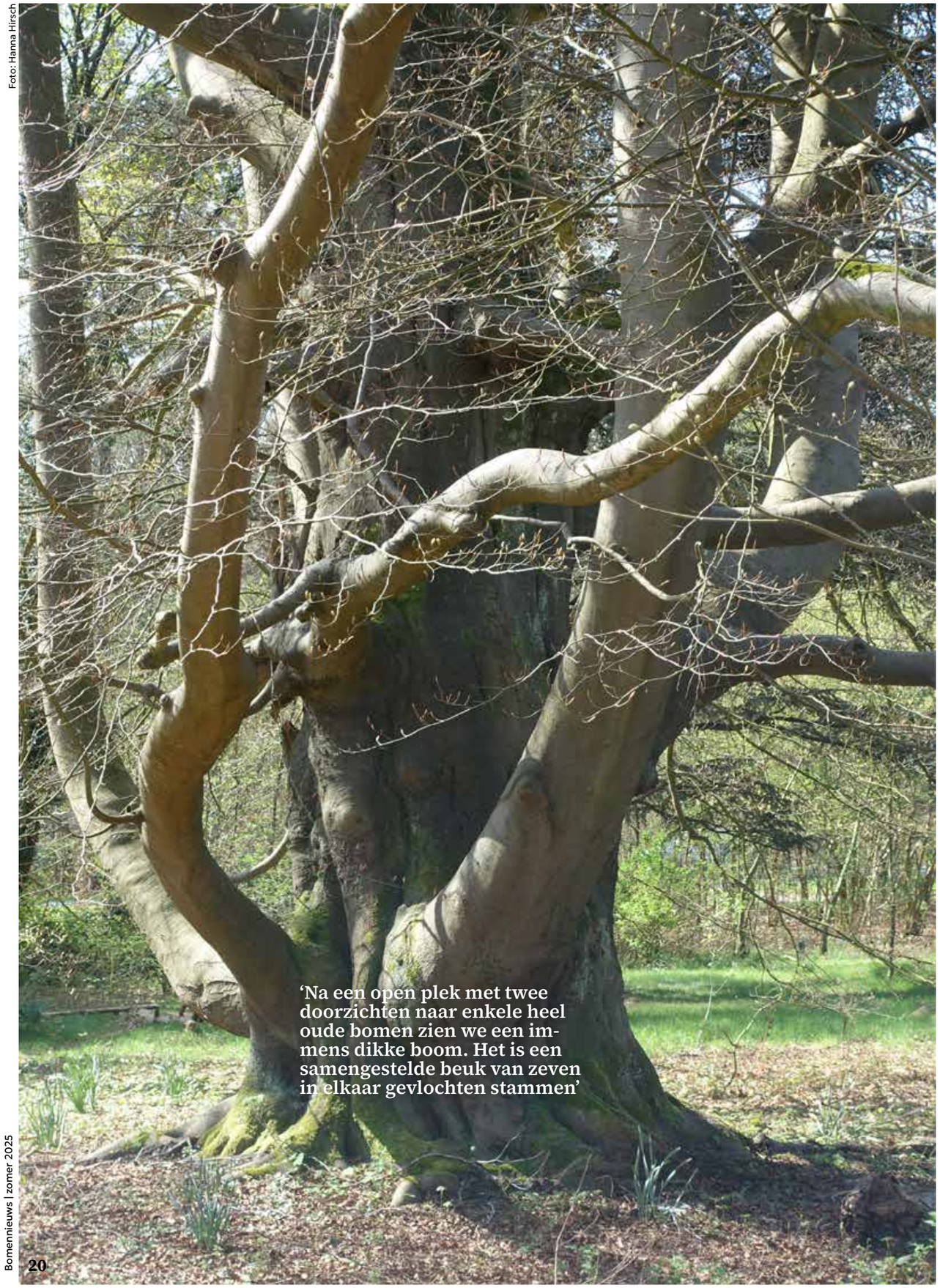

‘Na een open plek met twee doorzichten naar enkele heel oude bomen zien we een immens dikke boom. Het is een samengestelde beuk van zeven in elkaar gevlochten stammen’

Foto: Hanna Hirsch

Foto: Leo Goudzwaard

Foto: Hanna Hirsch

‘We hebben voor de sneeuwklokjesbomenfamilie als collectie gekozen vanwege die betoverende klokjes’.

er komen weer nieuwe soorten bij. Het arboretum heeft twee bijzondere collecties: de sneeuwklokjesbomenfamilie (Styracaceae) en de zilversparsoorten (Abies), waarvoor het arboretum in 2024 de status van nationale collectiehouder verkreeg.

Altijd buiten

Eenmaal aan de wandel blijkt dat Goudzwaard niet alleen veel van bomen weet, ook alle vogelgeluiden kan hij thuisbrengen, van elk plantje weet hij de naam. ‘Ik houd van de natuur. Als kind – ik ben geboren op een boerderij in Zeeland – struinde ik veel over de schorren en slikken, ik was altijd buiten.’ Langs het pad wisselen beuken, boomhazelaars, tamme kastanjes en struiken elkaar af. Erachter rukken de jonge boswilgen op. Een sneeuwklokjesboom moet zijn mooie bloemetjes nog krijgen. ‘We hebben voor de sneeuwklokjesbomenfamilie als collectie gekozen vanwege die betoverende klokjes’, vertelt Goudzwaard. En als we voor een oude zilverspar staan wordt ook die keuze duidelijk: zo’n grote, stoere boom met zijn rechtopstaande kegels en dikke compacte naalden. Dat alles zo door elkaar staat is een bewuste keuze. Goudzwaard: ‘Zo was het van oudsher en die sfeer willen we behouden.’

Na een open plek met twee doorzichten naar enkele heel oude bomen zien we een immens dikke boom. Het is een samengestelde beuk van zeven in elkaar gevlochten stammen – indertijd een Franse moderniteit. Helaas dreigt de boom te bezwijken door aantasting van de reuzenzwam. Hij is nu omheind, kinderen mogen er niet meer in klimmen. Even verderop is de vlindertuin door de vrijwilligers nieuw leven ingeblazen. Nu bloeit vooral veel hondsdraf, straks zullen vlinderstruiken, lupine, herfstasters en andere bloemen vele insecten en dus vlinders aantrekken.

Zilversparproeftuinen

Dan komen we bij een voor herten afgeschermd terreintje met jonge zilversparren. Het is een van de twee zilversparproeftuinen op het terrein waarin onderzocht wordt hoe de verschillende soorten reageren op klimaatverandering. Goudzwaard: ‘Veel fijnsparren gaan dood door de droogte. Maar je ziet hier bijvoorbeeld dat de Kaukasische zilversparren prima gedijen op de droge zandgronden. We doen dit onderzoek naar klimaatresistente bomen samen met de Wageningen Universiteit. ‘Er is ook een demonstratieroute langs minder bekende, klimaatresistente en aanvullende boomsoorten zoals boomhazelaars, Griekse zilverspar, suikeresdoorn, sikkelcipres en boswilgen.

Terug bij het ‘Boshuis’ zijn net de vrijwilligers van de maandagmiddag aangetreden. Zij onderhouden de paden, zorgen voor nieuwe aanplant, halen bramen en ander ongewenste opslag weg, leiden groepen rond, zorgen voor fondsenwerving – naast het verkopen van brandhout en organiseren van groepsexcursies de enige inkomstenbron – en voor de informatievoorziening. Vaak brengen ze zelf leuke ideeën aan. Zoals het inventariseren van vlinders. Tineke van der Sar is daar drie jaar geleden mee begonnen. ‘We hebben een route uitgezet waarlangs we elke week bij mooi weer vlinders turven. Zo’n dertig verschillende dagvlindersoorten hebben we inmiddels geteld. Ik volg meer vlinderroutes, maar nergens zijn er zo veel als hier in Oostereng.’ ■

Het arboretum is dagelijks te bezoeken.
www.arboretumoostereng.nl

column

Joris Hellevoort,
boswachter Utrechts
Landschap en bestuurslid
Bomenstichting

Het Baucis Mysterie

Storm Ciaran maakt in november 2023 een eind aan het leven van Baucis, een stokoude eik op landgoed Beekhuizen in het Gelderse Velp. **Joris Hellevoort** kwam daardoor tot de ontdekking dat zijn schatting over de leeftijd van deze boom ernaast zat. Hoe gaat hij daarmee om?

Ze laat me niet los. Sinds het heengaan van Baucis ben ik meermalen ter plaatse geweest. De gevallen metgezel van Philemon ligt nog steeds op de hoogte langs de beek in de Veluwse bossen. De gemeente heeft gelukkig besloten dat het karkas wordt teruggegeven aan de natuur. Zo kan Baucis nog een belangrijke rol vervullen in soortenrijkdom die afhankelijk is van dood hout. Het geeft mij tijd om onderzoek te doen naar de leeftijd van deze haast mythische boom. Op basis van twee ooggetuigenverslagen uit het begin van negentiende eeuw hield ik de boom voor driehonderd jaar. Ouder zou ook heel goed kunnen.

Nu de eerbiedwaardige eik is gesneuveld neem ik met een 65 centimeter lange aanwasboor een soort biopsie van Baucis. Aan de hand van de boorkern en de hierin zichtbare jaarringen hoop ik de ‘echte’ leeftijd te ontwaren. Omdat ik niet dieper kan boren dan 65 centimeter neem ik het monster op acht meter hoogte. Mijn specimen draag ik over aan Eddy Weiss, een gepensioneerd wetenschapper die in zijn leven vele duizenden boommonsters heeft genomen en geanalyseerd. Ik vind hem de perfecte persoon om het mysterie van Baucis te ontwaren.

‘Laat ik met het goede nieuws beginnen Joris. De jaarringen zijn goed te tellen ondanks dat het monster helemaal zwart was geworden.’ Bleek een dom foutje te zijn omdat ik de boorkern te lang in de boor had laten zitten. ‘Ga maar even zitten Joris’, zegt Eddy terwijl hij mij een grafiek onder m’n neus drukt. Die grafiek maakt in één opslag iets duidelijk. Eddy heeft 243 jaarringen geteld.

‘Plantjaar is om en nabij 1780 Joris’, hoor ik hem zeggen. ‘Ik kan dat nog een beetje oprekken met een paar jaar omdat je naast de kern hebt geboord en natuurlijk een jaar of twintig omdat er geboord is op acht meter hoogte. Maar verder terug dan 1750 gaat het echt niet.’

Hoe ga ik dit nog rechtbreien, hoor ik mezelf denken. Ik voel me falen. Leeftijdspuriteinen in de bomenwereld zullen smalend in de rij staan om me af te fakkelen. In mijn boek ‘De wortels van ons land’ schrijf ik namelijk dat de formidabele tweeling-eiken toch op z’n minst driehonderd jaar is en waarschijnlijk veel ouder.

Eddy biedt aan om nogmaals af te reizen en lager op de stam een aantal boringen te zetten. Dit biedt geen soelaas, want de stam is onder de 3,5 meter helemaal hol. Er blijkt in het verleden ook een soort betonmortel gestort in de oude holte. Een ouderwetse boomchirurgische methode die tegenwoordig wijselijk achterwege wordt gelaten.

Het zit me niet lekker. De ooggetuigen in de negentiende eeuw schreven al over een indrukwekkende eik. Er is een handjevol oude foto’s bewaard gebleven van Philemon en Baucis uit de eerste helft van de twintigste eeuw. Op een foto van de Heidemij uit de jaren dertig is met enige fantasie de volgestopte holte te zien die later is overgroeid. Zo zou de klomp ‘betonmortel’ binnen in de boom gekomen kunnen zijn. In een foto van ene C. Steenbergh uit 1916 valt me iets op. Daar waar Philemon extreem laag vertakt is, zie ik ook een lage vertakking bij Baucis. Op de oude foto zijn minimaal drie loten te ontwaren. Dit brengt mij tot mogelijkheid dat Baucis ooit gehakt is geweest. Hakhout was in het verleden heel gangbaar. Dus het kan zijn dat de loot die ik op acht meter boorde, in werkelijkheid een latere loot is op een veel oudere stoof. Is dit een overtuigend bewijs dat de boom ouder is dan gedacht? Nee. Is dit een goed verhaal om bij weg te dromen? Ja.

Mysteries moeten niet begrepen worden, maar geleefd. Liefde is een mysterie, slaap is een mysterie, onze geest is een mysterie en alles wat we om ons heen zien is een mysterie (Sri Sri Ravi Shankar). Baucis is een mysterie! ■

Vraag Antwoord

De Bomenstichting is voor veel mensen een vraagbaak. Een greep uit de vragen die bij ons binnenkwamen, met antwoorden van boomadviseurs **Huib Sneep en Gerrit Jan van Prooijen**.

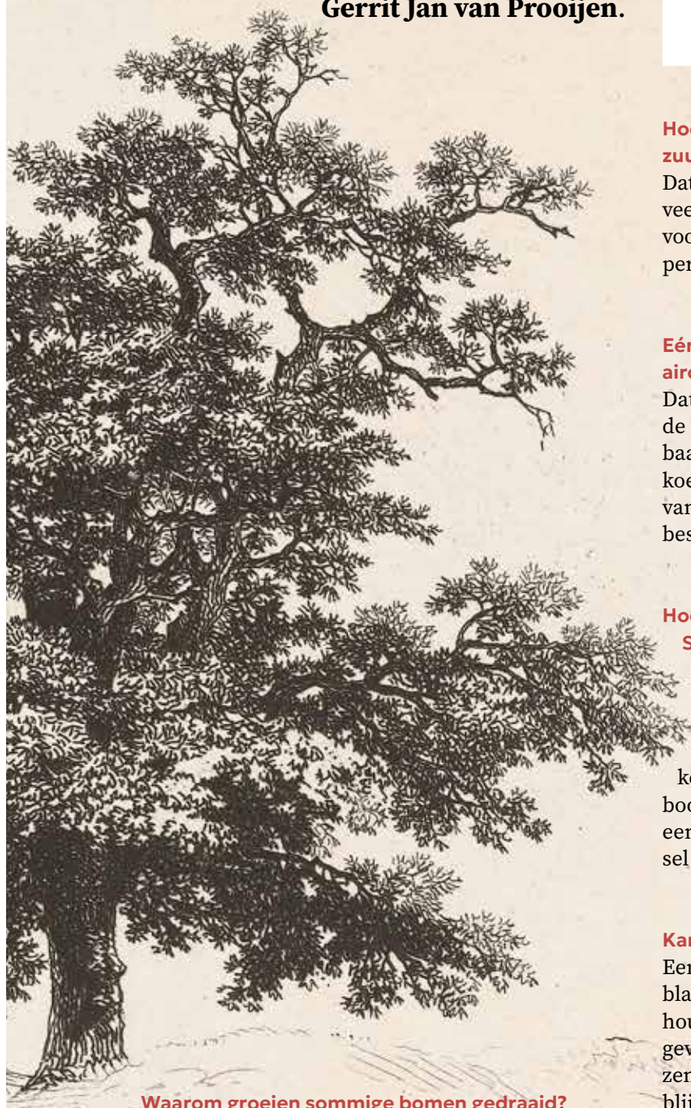

Waarom groeien sommige bomen gedraaid?
We kennen dit fenomeen als draaigroei. Het is een hele effectieve manier voor de boom om torsiekrachten op te vangen. De verdikte banen kan je vergelijken met kabels van een gevlochten touw. Als deze kabels sterk genoeg zijn hoeft de boom in de tussenliggende banen veel minder te investeren. Het is dus een slimme truc van de boom om met minder energie de torsiekrachten toch goed te kunnen opvangen.

Heb je ook een bomenvraag?
Stuur deze naar redactie@bomenstichting.nl

Hoeveel bomen zijn er nodig om een mens van zuurstof te voorzien?
Dat hangt sterk af van de grootte van de boom. Een veertigjarige plataan of paardenkastanje verschaft voor 1 à 2 mensjaren zuurstof als hij een bladoppervlak van ongeveer 1.000 vierkante meter heeft.

Eén grote boom is net zo verkoelend als tien airco’s, hoor je vaak. Klopt dat?
Dat is net als bij de vorige vraag gerelateerd aan de hoeveelheid bladoppervlakte en de beschikbaarheid van voldoende water in de bodem. De koelende werking is gebaseerd op het verdampen van water. Heeft de boom niet voldoende water beschikbaar dan zal de koeling ook minder zijn.

Hoe komt de veldesdoorn aan de naam Spaanse aak?
Van veel plantensoorten is de reden van de Nederlandse naam niet altijd navolgbaar. Denk aan de ijzerhoutboom. Bij aak kun je nog veronderstellen dat de wetenschappelijke naam Acer verbasterd is. Maar Spaans is de boom echt niet, zelfs niet qua herkomst. Het is een echt west- en noordeuropese soort. Het raadsel blijft dus bestaan.

Kan een boom sterven puur door ouderdom?
Een boom vernieuwt jaarlijks zijn fabriek (de blaadjes) en ieder jaar wordt een nieuw laagje hout (jaarringen) en bast over het bestaande heen gevormd. Oudere jaarringen sterven af of verliezen hun functie. Het levende deel van de boom blijft daarmee dus altijd uit relatief jong weefsel bestaan. Het oudste levende weefsel is doorgaans niet ouder dan zes à zeven jaar. Dus ook in een eik van bijvoorbeeld driehonderd jaar is het functionele weefsel altijd jong. Omdat er ieder jaar nieuw weefsel gevormd wordt, groeit een boom steeds verder in hoogte, breedte en dikte. Door de jaren heen zullen beschadigingen ontstaan en takken uit de boom kunnen breken met storm. Dit zijn ingangen voor infecties en houtrot. Met het ouder worden van de boom is de kans op parasitaire aantastingen en houtrot steeds groter. Uiteindelijk gaan bomen dan dood door al die belagers en niet vanwege ouderdom.

TEKST: **WIM EIKELBOOM** FOTO'S: **ROB VAN WIERINGEN**

‘Verplichte herplant met bezemstelen is slechte wissel’

Steeds meer gemeenten baseren de vereiste herplant bij bomenkap op de werkelijke boomwaarde. In zijn woonplaats Haarlem voert econoom **Maarten Pieter Schinkel** een strijd om dit voor elkaar te krijgen in het gemeentelijke bomenbeleid.

Een grote oude boom die sneuvelt bij een bouwproject mag in Haarlem vervangen worden door een boom met een diameter van zes centimeter. Onverteerbaar, vindt Maarten Pieter Schinkel. Met het burger-Platform Groen in Haarlem gaat hij de barricades op om daarin verandering te brengen.

Aanleiding was de kap van een 75 jaar oude goudes in zijn woonwijk, die onherstelbaar was beschadigd door de aanleg van een fietspad. ‘In de kapvergunning legt de gemeente voor elke gekapte boom een herplantplicht op voor één nieuw exemplaar, met als grootste plantmaat een stamomtrek van 18-20 centimeter. Maar dat is een hele slechte wissel. De stad krijgt slechts een bezemsteel terug van net zes centimeter dik, met een minikroontje, voor het verlies van een volwassen boom met al snel een stamomtrek van een meter, en een enorme bladmassa.’

Dat gebeurde ook met 101 grote eiken en andere bomen die dit voorjaar moesten wijken voor de aanleg van een busstation. ‘Dat had ook deels om de bestaande bomen heen gekund. Maar kap was makkelijker. De gemeente verdedigde de kapvergunning met de belofte dat er evenzoveel nieuwe bomen terug geplant worden. Volgens de gemeente Haarlem blijft daardoor per saldo het bomenbestand op peil. Dat is bedrog. Een bezemsteel voor een eik op leeftijd, dat is een forse afname van het bomenbestand. Natuurlijk, ook een jonge boom kan ooit weer uitgroeien tot een volwassen boom. Maar dat duurt al gauw twee tot drie generaties. Elke oude boom is een uniek individu, dat ecosysteemdiensten levert aan de samenleving, van mier tot mens. Hoe ouder en groter de boom, hoe waardevoller voor ons allemaal.’

Hoe zou u de boomwaarde willen definiëren?

‘De totale waarde van een boom kun je vatten in zijn ‘boomwaarde’: de kosten om de boom, met al zijn pracht en functies, te reproduceren. Er bestaan gevalideerde boomtaxatierichtlijnen om die vervangingswaarde te bepalen. Ze kan enorm hoog zijn. Zoals in het geval van de kastanje in de tuin van Het Achterhuis, waarover Anne Frank schreef. Wijlen Professor Heertje zette zich in voor behoud van de boom. Hij doceerde het grote maatschappelijk belang van unieke goederen, zoals monumenten, kunstwerken en bomen. Ze zijn niet-reproduceerbaar, zoals we eerder dit jaar pijnlijk leerden uit de roof van de Roemeense Gouden Helm van Coţofeneşti uit 450 voor Christus. De goudwaarde voor de dieven is hooguit een ton, maar de historische waarde van de helm is onschatbaar. Hopelijk realiseren de dieven zich dat. Maar op dat soort zaken, zoals volwassen bomen, moet juist de overheid paternalistisch passen.

De bomen die in Haarlem moesten wijken voor het busstation schat ik uit de losse pols op zomaar een kleine miljoen euro aan boomwaarde. Maar de herplant van 101 bezemsteeltjes is nauwelijks twee ton aan groen. De huidige Haarlemse herplantplicht geeft bomen dus bijna gratis weg, door alleen maar

een jonkie terug te verlangen. Dat geeft een perverse prikkel om goede bomen onnodig te kappen als het prima mogelijk is om ze te behouden en er omheen te werken. Het is daardoor goedkoper voor projectontwikkelaars om achteraf nieuwe boompjes te planten dan om de bestaande oude bomen op te nemen in het projectontwerp en de moeite te doen om tijdens de bouw voorzichtig met de bestaande bomen om te gaan.'

Hoe kan de werkelijke boomwaarde een rol krijgen in de herplantplicht?

'Alleen als herplant echt niet mogelijk is moet de vergunninghouder een bedrag betalen voor het verlies van groen, gelijk aan de 'monetaire waarde van de houtopstand', met een minimum van 4.600 euro. Dat geld wordt dan in het gemeentelijk Groenfonds gestort, waaruit dan groencompensatie elders wordt betaald. De boomwaarde moet in dat geval getaxeerd worden volgens de meest recente richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB). De centrale vraag daarbij is: Welke investeringen zijn nodig om een vergelijkbare boom op deze locatie opnieuw te realiseren, naar de huidige inzichten en maatstaven, met gebruik van de jaarlijks geactualiseerde prijsniveaus?

In de bepaling van de vervangingswaarde wordt zo vanzelf rekening gehouden met de staat, gezondheid, en nog resterende levensverwachting van de boom. Een vitale ferme boom is heel duur om te vervangen. Een gezonde eik van vijftig jaar oud heeft al snel een boomwaarde van misschien wel 10.000 euro. Mijn pleidooi is dat die werkelijke boomwaarde opnieuw geplant moet worden, dan wel in het Groenfonds gestort moet worden.'

Steeds meer gemeenten werken al op een vergelijkbare manier, waaronder Amsterdam.

'Inderdaad. In Amsterdam geldt het uitgangspunt: een te kappen boom wordt vervangen door één of meer bomen van in totaal gelijke boomwaarde. Die wordt vooral bepaald op basis van het kroonvolume. Naast reguliere taxatie van boomwaarden in het gemeentelijk bomenbestand, hanteert Amsterdam ook een handige omrekentabel. Afhankelijk van de leeftijd van de te kappen boom moet een bepaald aantal bomen van 18-20 centimeter stamomtrek worden herplant. Ook kan gekozen worden voor herplant van minder, maar dikkere bomen, bijvoorbeeld één boom van 21-35 centimeter voor twee kleintjes.'

Wat is uw oproep aan gemeente Haarlem?

'Het Haarlemse bomenbeleid heeft heel snel groene prikkels nodig. Want met het huidige beleid raken we onze monumentale bomen in rap tempo kwijt: oude bomen worden voortijdig gekapt en door jonkies vervangen. Maar dat zijn geen bomen met tenminste dezelfde ecosysteemdiensten. Het Haarlemse uitgangspunt van 'een boom is een boom' is verkeerd. Dat is heel jammer, want er zijn veel bomenliefhebbers ook onder de ambtenaren, maar de regels zijn verkeerd.

De noodzakelijke herziening van de Haarlemse Bomenverordening is eenvoudig. Als een kapvergunning wordt afgegeven, dan moet die verplichten *tot herplant tot en met dezelfde boomwaarde,* ongeacht de herplantplek – en dat kan dan nog steeds bij voorkeur dezelfde plek zijn.

De economie hier is eenvoudig en ten dienste van de groene leefomgeving: Maak de werkelijke kosten van kappen expliciet, en een calculerende ontwikkelaar kapt niet, of verplaats anders het hele groen naar elders.' ■

'Een gezonde eik van 50 jaar oud heeft al snel een boomwaarde van misschien wel 10.000 euro.'

Hoe reageren oude bomen in stadsparken op veranderingen in het verleden, het heden en de toekomst? In een stadspark in Den Haag en Deventer kan het publiek vanaf dit najaar luisteren naar bomen op leeftijd.

Het wetenschappelijk project draagt de naam 'Bomenluisteraar'

Luisteren naar oude bomen

in parken in Den Haag en Deventer

'We willen laten zien welke rol ons groene erfgoed speelt in onze dagelijkse leefomgeving. Daarom laten we bomen hun verhaal vertellen', zegt **Ronald Visser, hoofddocent bij hogeschool Saxion in Deventer**. Voor 'Bomenluisteraar' werkt hij samen met de Haagse Hogeschool, twee gemeenten en erfgoedorganisaties. Beide onderwijsinstellingen kregen van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) een toekenning van 100.000 euro om twee jaar lang vernieuwend boomonderzoek te doen.

Rivier

'We combineren bestaande gegevens en historische bronnen met sensoren die we op bomen in twee parken aanbrengen', vertelt Visser. 'Bomen vertellen niet alleen het verhaal van het verleden en ons erfgoed, maar geven ook lessen voor de toekomst. Laten we leren luisteren.' Als voorbeeld noemt hij dat de waterstanden in het Rijsterborgher Park in Deventer sterk reageren op het peil van de nabijgelegen rivier de IJssel. 'Als de IJssel zakt, is er minder water in het park. Wat doet dat met de oude bomen in het park? Daar zijn we nieuwsgierig naar.'

Opwarmen

Naast het Rijsterborgh Park spelen ook oude bomen op Landgoed Clingendael in Den Haag de hoofdrol in het tweejarig project 'Bomenluisteraar'. Visser: 'We willen laten zien hoe bomen reageren op veranderingen in de omgeving. Voor parken in steden is dat van belang, want stedelijk groen wordt belangrijker als steden opwarmen. Stedelijk groen zorgt voor een koelend effect, vangt regenwater op en houdt bodemwater vast. Daarnaast vormt de bodem rond bomen een belangrijke habitat voor insecten, vogels, kleine zoogdieren en micro-organismen. Ecologie en groen erfgoed trekken samen op.' ■

Welk verhaal hebben bomen te vertellen over tachtig jaar vrijheid die we dit jaar vieren?

Gemeente Brummen riep inwoners op om met verhalen en gedichten te komen over De Vrijheidsboom. **Laurens Hoevenaren** won met dit verhaal de eerste prijs.

Lindebloesem

Op de dag dat ze de eeuwenoude linde om zouden zagen, had ik me verstopt in de geitenstal. Gisteravond, aan de bar bij Concordia, hadden mijn vrienden gezegd dat ze me op weg naar het Marktplein zouden ophalen, en ik durfde niets te zeggen. Toen nog niet.

In de stal hing de typische geur van geiten en vers hooi. Onze twee geiten keken me nieuwsgierig aan maar negeerden me zodra ze merkten ik ze geen eten kwam brengen. Door het stoffige raam viel het scherpe lentelicht naar binnen. Een donzige hommel zoemde bronstig tegen het glas, gelokt door de zon.

Na een kwartier hoorde ik stemmen, gevolgd door het bonzen op de voordeur van onze kleine boerderij. Mijn moeder zou hen vast en zeker koffie aanbieden die ze beleefd zouden weigeren. De veel te sterke koffie van mijn moeder, aangelengd met lauwe geitenmelk, was legendarisch in het dorp.

Al snel hoorde ik opnieuw geroep en gezang en inderdaad, ze gingen al verder, zwaaiend met trekzagen en bijlen, op weg naar de linde. Het halve dorp zou er zijn, ongetwijfeld net zo opgetogen als tijdens het vogelschieten in de eerste zomer na de bevrijding.

Men beweerde dat de linde nog stamde uit de tijd van Napoleon. Ieder jaar ontvouwde zij haar frisgroene blad en wit-gele bloemen met een delicate geur.

Vroeger dacht men dat de nectar van de lindebloesem giftig was, omdat er later in het seizoen altijd veel dode bijen en hommels onder de boom lagen. Men wist niet dat de zoete geur van lindebloesem haar aantrekkingskracht houdt, ook als de nectar op is: de hommels gaan dood van de honger.
Het was onder deze boom, mei 1941, dat Jonathan en ik elkaar voor het eerst kusten. Hij was negentien, ik twee jaar jonger. Zijn vader was tot de oorlog eerste violist bij de Arnhemsche Orchest Vereeniging, het latere Gelders Orkest. Ook Jonathan was muzikaal. Hij speelde piano.

Ik had hem ooit in de grote villa voor het open raam horen spelen. De zachte weemoed in zijn spel ontroerde me. Zijn moeder gaf pianoles. Zou ik misschien...?

‘Niks ervan,’ had mijn vader gezegd, en oma Angenie, die in de voorkamer woonde, snoof. ‘Dat zijn geen lui voor ons.’

Die zomer zwierf ik vaak over het Jodenpad aan de achterkant van hun huis. De ramen waren bijna altijd dicht.
Die eerste, schuchtere zoen onder de linde. We schrokken er allebei van. Was dit echt wat hij wilde, wat ik wilde? We keken schichtig om ons heen, zoals mensen doen wanneer ze op straat uitglijden en vallen. Schaamte verdraagt men slechter dan pijn.

Sindsdien spraken we af bij een eendenput op het Leusveld, niet ver van het Hallsepad. In de drie jaar die volgden werden onze heimelijke ontmoetingen schaarser en hartstochtelijker. We spraken nauwelijks met elkaar. Ik wist dat hij in het verzet zat maar hij zweeg er altijd over. ‘Hoe minder je weet, hoe veiliger.’

In mei 1944 werd hij opgepakt en diezelfde avond op het Marktplein samen met vier andere jongemannen gefusilleerd. Nadat hun lichamen waren afgevoerd, zaten de Duitse soldaten nog tot laat in de avond te drinken en te zingen, totdat een hogere in rang hen naar binnen blafte.

Een jaar na de oorlog diende een aantal ouders van de vermoorde jongens een verzoek bij de gemeenteraad in. De linde moest weg. Volgens hen was de boom een symbool geworden van geweld en moord. Niemand durfde te protesteren; men oordeelt niet over andermans rouw.

In de geitenstal hoorde ik de bijlslagen en het geroep vanaf het plein. Er leek geen eind aan te komen, de boom met een omtrek van bijna twee meter gaf zich niet zomaar gewonnen. Na meer dan twee uur verstomde het geroep, ik hoorde alleen nog de slagen van de bijl, in een rustig en vastberaden tempo.

Het werd doodstil op het plein. Nog twee slagen, en daarna stil, heel even heel stil en dan een kraken, een kraken dat in het hart begint, zich uitbreidt, sterker wordt, in groter kraken overgaat als brekend ijs, zich mengt met het juichen en roepen van de mensen, tot het moment van de dreunende klap en daarna de ontzagwekkende stilte. Niemand zou vandaag de jaarringen tellen.
Ik heb nog een kwartier in het geitenschuurtje gezeten. In de keuken stond het geëmailleerde koffieketeltje op de salamanderkachel te pruttelen.

‘Waar zat je toch al die tijd jongen,’ zei mijn moeder, zonder antwoord te verwachten.

Die nacht droomde ik dat er een nieuwe linde was geplant en dat ieder daar onder de brede hoge kroon zichzelf mocht zijn, zonder schaamte, zonder angst. ■

Kort nieuws

Foto: Anouk Wittendorp

Populierenrij mag blijven staan

Mede dankzij een broedende boomvalk is de kap van een lange rij van 393 populieren op de Geniedijk in Haarlemmermeer voorkomen. Gemeente Haarlemmermeer wilde de bomen verwijderen en vervangen door iepen vanwege de hoge onderhoudskosten. Corinne Kalisvaart van stichting Fauna Haarlemmermeer kwam in het geweer tegen de kap van de bomen. Ze kreeg het voor elkaar dat de gemeenteraad een motie aannam waarin het belang van behoud van de bomenrij is uitgesproken. De gemeente steekt nu 20.000 euro per jaar in onderhoud van de populieren. ‘Ik ben blij dat de belangen van de dieren, de planten en de bomen op dit stukje van de ecologische hoofdstructuur in de Haarlemmermeer zwaarder hebben gewogen dan alle andere belangen’, aldus Corinne Kalisvaart in haar dankwoord aan de gemeenteraad. Dit seizoen heeft een havik gebroed in de bomenrij.

Cultuurfonds eert Hanna Hirsch

Het Cultuurfonds eert Hanna Hirsch met een onderscheiding voor haar jarenlang inzet als vrijwilliger bij de Bomenstichting. De Cultuurfonds Onderscheiding wordt jaarlijks uitgereikt aan een handjevol vrijwilligers vanwege hun bijzondere verdiensten voor natuur of cultuur in Nederland. Het is de opvolger van de Zilveren Anjer.

Mede dankzij de inspanningen van Hanna Hirsch kon de Bomenstichting in 2012 een doorstart maken en zich opnieuw profileren als een levendige landelijke organisatie die zich richt op het behoud van bomen en het bevorderen van een groenere en duurzamere leefomgeving.

De Cultuurfonds Onderscheiding krijgt Hanna Hirsch ook vanwege haar inzet als belangeloze hoofdredacteur van Bomennieuws en de uitgave van ‘Bomenlanen’ in 2022. Eind 2024 droeg Hanna haar taken over aan een nieuwe generatie vrijwilligers bij de Bomenstichting.

Foto: Ecokerk

Bomen van hoop

Bomen van hoop. Zo zou je plantactie kunnen noemen van Ecokerk, de roomskatholieke beweging die zich inzet voor zorg voor de schepping. In Nederland is op twaalf plekken bij kerken en abdijen een fruitboom van een inheems ras geplant en in Vlaanderen op zestig plekken.

Het ritueel van een vruchtboom planten, is een symbolisch gebaar in de stroom van zorgelijke berichten over de ecologische toestand van de aarde, stelt Ecokerk. ‘De vruchtboom symboliseert de oproep om de vruchten van de aarde met elkaar te delen. Dat vraagt ook geduld, want soms duur het jaren voordat de boom vrucht draagt. Ook legt een vruchtboom de band met een duurzaam klimaatbestendig landbouwsysteem.’

Twentse buurtschap wil nog meer dikke eiken

Met tien zomereiken van meer dan vijf meter dik, is de Twentse buurtschap Lattrop-Breklenkamp gezegend met de hoogste dichtheden aan monumentale eikenbomen in ons land. De inwoners zijn zich bewust van de waarde van de oude bomen in hun landschap. Daarom hebben ze een plan bedacht om het landschap te koesteren en te versterken met singels en solitaire bomen, die kenmerkend zijn voor dit deel van Twente, grenzend aan Duitsland. ‘We planten 25 nieuwe eiken en 25 andere soorten bomen op plekken waar ze heel oud mogen worden. En we zorgen voor onderhoud en herstel van de bestaande eeuwenoude eiken in ons buurtschap’, zegt Tom Niehof van de Buurtschapsraad Lattrop-Breklenkamp. Met steun van SBNL en provincie Overijssel worden bomen aangeplant en onderhouden.

Peter Fraanje nieuwe voorzitter Bomenstichting

Peter Fraanje (1961) is per 7 april 2025 toegetreden tot het bestuur als nieuwe voorzitter van de Bomenstichting. Peter is fervent bomenliefhebber en wil zich samen met het bestuur en alle vrijwilligers en partners inzetten voor het behoud en de ontwikkeling van monumentale bomen in Nederland.

Dr. ing. Peter Fraanje is mede-auteur van het boek **Bomen en Mensen** (2000) en schrijver van het boek **Natuurlijk Bouwen met Hout** (1999) over 33 boomsoorten die zich thuisvoelen in Nederland. Peter Fraanje heeft groene cultuurtechniek gestudeerd aan Hogeschool Larenstein in Velp en is als milieukundige gepromoveerd aan de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Eerder, in de periode 2009-2011, was hij ook bestuurslid van de Bomenstichting.
Peter Fraanje is oprichter van stichting Tuin van Zeeland, met als doel de instandhouding, ontwikkeling en uitbreiding van het natuurschoon op Walcheren. In zijn woonplaats Gouda is hij contactpersoon van de Bomenstichting. Peter Fraanje is lid van de Adviesraad van stichting Probos en werkzaam bij Built by Nature te Amsterdam.

Amsterdam: tweehonderd kampioenen

Hoofdstad Amsterdam heeft een toplijst samengesteld met 200 boom-kampioenen: bomen die uitzonderlijk oud, dik of uniek zijn; of een bijzonder verhaal met zich meedragen. Dat is de uitkomst van een inventarisatie in opdracht van het gemeentebestuur. Zes jaar lang boog de Commissie Beschermwaardige Houtopstanden zich over het bestand van 5800 monumentale bomen in de stad. Na een herbeoordeling bleven er vierduizend bomen over die volgens de commissie een monumentale status verdienen.

Uit deze lijst koos de commissie onder leiding van Pieter Boekschooten en Wouter van der Wulp op eigen initiatief tweehonderd kampioenbomen. ‘Het zijn in onze ogen bomen van uitzonderlijke klasse en betekenis. Het zijn bomen waarmee de stad letterlijk goede sier kan maken. De kampioenen verdienen wat ons betreft extra zorg en aandacht’, aldus beide heren in Het Parool. Het zijn onder meer de twee platanen in het Leidsebosje; met een omtrek van 6,5 meter de dikste bomen van Amsterdam.

Pelgrimage naar 55 heilige bomen

Ter gelegenheid van zijn 55e verjaardag maakt Joris Hellevoort dit jaar een pelgrimage naar 55 heilige bomen in de Lage Landen. Op zoek naar heilige eiken, lapjesbomen, Marialindes en andere helende bomen die vanouds worden vereerd of gewijd zijn aan een heilige. Zelf zegt hij erover: ‘In een wereld vol verwarring zie ik de heilige bomen als lichtpuntjes van hoop, waar mensen eeuwenlang al houvast vonden. In deze bedevaart ga ik behalve naar bomen ook op zoek naar mijzelf en de oeroude haast archaïsche verbinding tussen boom en mens.’

Joris richt zijn blik ook op Vlaanderen, waar het wemelt van de heilige bomen in alle soorten en maten. De pelgrimsreis van Joris gaat een jaar duren en wordt vastgelegd in wekelijkse blogs.

Volg de reis van Joris op www.bomenstichting.nl/55heiligebomen

Colofon

50ste jaargang, zomer 2025
Verschijnt 2x per jaar, oplage 2600 stuk

Redactieadres Bomenstichting
Eusebiusbuitensingel 9
6828 HT Arnhem
redactie@bomenstichting.nl

Telefoon 085-0777821
E-mail info@bomenstichting.nl
Website www.bomenstichting.nl
ING-bank NL51INGB0002108755
Drukker Daneels grafische groep, Beerse
Papier FSC mixed recycled Silk MC halfmat 115 gr., folie adresdrager is afbreekbaar

Redactie Wim Eikelboom (hoofdredacteur), Nicole Boeijink (eindredacteur), Dirk Doornenbal, Jeroen van den Bergh, Marianne Mooij (tekstadvies)

Vormgever Jet Westbroek

Overname van artikelen en berichten na overleg met de redactie.

De Bomenstichting heeft tot doel de zorg en aandacht voor de bomen in de stad en op het platteland te bevorderen.
Zij doet dit sinds 1970.

Al vanaf € 30 bent u een jaar lang donateur van de Bomenstichting. Studenten krijgen 50% korting.

Beschermvrouwe
Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix der Nederlanden

FOTO: **NICOLE BOEIJINK**

Wachters

Een wilde en een tamme
verlangend naar de terugkeer
van forens en dagjesmens
altijd maar onderweg naar ergens

Vele rugzakken trekken voorbij
een enkeling zwaait onopvallend
en fluistert zachtjes goedemorgen
tegen de stam vol groeven

Nog snel de jaszak vullen
met de glanzende vruchten
als talisman en herinnering
want je kunt nooit weten

Toch de trein gemist
betekent langer zicht
op wat werkelijk bestendig is
en waar naar terug te keren

MV